

Izhaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1.50 din.

Postnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.003. Telefon interurban 113.

4. številka.

Maribor, dne 27. januarja 1927.

61. letnik.

Sijajna zmagaja slovenskega ljudstva! Zahvala zavednim volilcem in zlasti vsem agitatorjem.

Volitve v oblastne skupščine so izvršene. Vsak pošten Slovenec, ki se s ponosom zaveda svojega slovenstva, je z izidom ne samo zadovoljen, marveč, na njega ponosen. Slovenska ljudska stranka je zmagala s naravnost impozantno (občudovanje vzbujajočo) večino. Dve tretjini vseh mandatov v Sloveniji in deloma celo več sta v rokah naše stranke. Ko belježimo ta naš čudoviti uspeh, nočemo zaslug lastiti sebi, marveč jih pripišemo celokupnemu našemu slovenskemu ljudstvu in vsem njegovim slojem in stanovom. V prelepi složnosti so se pod zastavo SLS stranke zbrali vsi stanovi našega ljudstva: kmet je podal roko delavcu, obrtnik, trgovec, razumništvo, vsi so nastopili v nepremagljivi složnosti ter zastavi SLS priborili sijajno zmago. Hvala tebi, vrlo naše slovensko ljudstvo! Z nastopom pri teh volitvah si dokazalo, da zahtevaš svoje krščanske in slovenske pravice, da hočeš biti gospodar na svoji zemlji, da hočeš živeti življenje, ki je dostojno tebe, kulturnega in naprednega naroda. Hvala vsem našim pristašem, posebno vsem našim vrlim prijateljem in požrtvovalnim agitatorjem po poedinih krajih Slovenije! Zmagovita zastava SLS stranke plapolaja nad Slovenijo ter bo plapolala naprej!

Izvršilni odbor SLS za mariborsko oblast.

V taboru SLS je Slovenija!

Volilna borba je dobojevana. Zmaga je izvojevana. Kot zmagalka je izšla iz volilne borbe Slovenska ljudska stranka, za kojoj se je izjavila ogromna večina slovenskega ljudstva.

Borba je bila ostra in težka. Za vse druge stranke razen SLS je to bila borba za življenje in smrt. Clovek, ki se potaplja, kriči. Kričali so samostalni demokratje na vso moč in bruhali iz svojih ust laži zoper našo stranko. Z lažmi so se hoteli vzdržati nad vodo, da se ne bi popolnoma potopili, pa so jih ravno njihove hudobne laži potegnile v globino.

Kričali so slovenski radičevci ter lagali, se bahali in obljubljali po vzoru svojega hrvatskega malika. Toda slovensko ljudstvo je to hrvaško mališko podobo razbilo in z njo se je tudi Radičeva stranka med Slovenci razbila in razletela v drobce.

Kričali in priduševali so se socialni demokratje. Kako nesramno laže ta stranka in njeni časniki, je zopet dokazala ter na novo potrdila sedanja volilna borba. Socialisti niso samo ponavljali staro laž, češ, da je naša stranka kriva žalostnih dogodkov na Zaloški cesti v Ljubljani, katerih so v resnici krivi komunistični hujskači, marveč si je izmislila nove laži. Njen list, in sicer »Volksstimme« v Mariboru, je zapisal peklenko hudobno laž, da je slovenska duhovščina v Mariboru iz zasede streljala na Nemce, ko so se dogodili oni žalostni dogodki o priliki nemške demonstracije na Glavnem trgu v Mariboru meseca januarja leta 1919. Za to laž bo socialistični list dobil zaslužen plačilo na sodnji. Stranka sama pa je za svoje laži že prejela plačilo od slovenskega ljudstva, ki se je na dan volitev s prezirno obrnilo od nje.

Te tri stranke so kričale in mahale okoli sebe ter klicale slovenske volilce na usmiljenje. Slovensko ljudstvo pa je sodilo s pravično sodbo ter je brez usmiljenja izreklo obsodbo nad tistimi, ki hočejo z lažmi zakriti svoja slaba dejanja. To je dokaz, da je naš narod politično razumen in moralno zdrav. Laž in hudobija mu je zoprna povsod, tudi v politiki. Resnica in poštenost, to je njegovo geslo in tega gesla se je držal tudi pri volitvah 23. januarja.

Volitve so bile velika manifestacija našega ljudstva za resnico, pravico in poštenost. In ravno v tem je njihov velik pomen. Resnica, neomajno utemeljena na podlagi krščanske vere, pravica za poedince, za vse sloje in stanov

in za celokupno slovensko ljudstvo v tej državi, poštenost v zasebnem in javnem življenju: to so tiste svetline slovenskega ljudstva, za katere se vodi borba in katere je naše ljudstvo v vročem volilnem boju obrnilo s tako sijajno odločnostjo.

Slovensko ljudstvo hoče biti gospodar na slovenski zemlji in v tej zemlji mora vladati resnica, pravica in poštenost: to je nepremagljiva volja slovenskega naroda, izražena z glasovi, ki jih je pri volitvah dobila Slov. ljudska stranka. Ta nepremagljiva ljudska volja, ki z vso silo pride do zunanega izraza pri političnih volitvah, bo našemu ljudstvu končno priborila popolno zmago vseh njegovih političnih in gospodarskih zahtev.

Oblastne skupščine niso uresničenje tega, kar naš narod želi, pričakuje in zahteva. Nekaka predsoba so, skozi katero vodi pot in skozi katero se bo tudi prišlo v dom slovenske samouprave in avtonomije. Ta dom bo zgradila jednolika volja in nepopustljiva vztrajnost slovenskega ljudstva. To bo dom zedinjene samovladne in samoupravne Slovenije. Za zdaj takega doma še ni in slovenska samouprava se bo morala zadovoljiti z dvema predsobama v Ljubljani in Mariboru. Ne odklanja jih, marveč bo storila vse, kar je primerno in potrebno, da jih uredi po volji slovenskega ljudstva.

Od vlade in centralističnih vlastodržcev pa bo odvisno, ali in kako bodo oblastne skupščine delovale. Ako gopodje v Beogradu mislijo, da se bo ves davčni denar slejkoprej stekal v osrednjo državno blagajno, katere se bode skrbno in trdno zapirala proti vsaki zahtevi samoupravnih skupščin, bi to bilo dokaz, da jim ni za dela- in življenjajmožne ljudske samouprave. S tem bo centralistična gospoda pokazala, da hoče tudi v naprej zadržati oni brezumni centralizem, ki je povzročil že toliko gorja in ki ne more zaustaviti gospodarskega propadanja v državi, marveč ga dnevno razširjuje in pomnožuje. To bi pa tudi bilo dokaz, da so ustavne določbe o ljudski samoupravi samo košček papirja, počekkanega z lepimi besedami in preračunjenega za prevarjenje lahkovernih ljudskih krogov. Zato je naša zahteva, od katere ne odjenjamo, da mora državna vlada gotove davke in dele davkov oblastnim skupščinam dati na razpolago. Le na tak način je tem skupščinam omo gočeno življenje in delovanje.

Slovensko ljudstvo je z nedeljskimi volitvami izjavilo svojo voljo na način, ki vzbuja občudovanje in spoštovanje. Dalo je zopet javno čast svojemu staremu slovenske-

mu programu in s tem najlepše počastilo sebe. Svojo na odločnejšo željo in voljo po življenju slovenske samonosti in samovlade je izrazilo v ogromnih številkah glasov, ki jih je oddalo za Slovensko ljudsko stranko. Po nedeljskih volitvah more Slovenska ljudska stranka še z večjim pravom nego doslej reči in trditi: V mojem taboru je Slovenija!

Avstrija hoče povišati uvozno carino na kmetske pridelke.

Gospodarska kriza je zagrabila vse stanovne in vse skupine gospodarskega življenja. Vsi stanovi trpijo in gospodarsko propadajo. Zlasti se to propadanje širi in množi med kmetskim stanom v taki meri, da je že sam njegov gospodarski obstoj ogrožen, ako se ne bodo kmalu podvzeli proti temu energični koraki in porabila učinkovita sredstva.

Naša država v tej zadevi ne tvori izjeme med drugimi. V tem oziru so razmere povsod enake: povsod se pojavlja gospodarska kriza, v tej državi bolj, v drugi manj, toda vsled propadanja narodnega gospodarstva trpijo vse države. V eni bolj propada industrija, v drugi obrt, v tretji poljedelstvo, vendar se povsod opaža nazadovanje večalmanj vseh panog narodnega gospodarstva.

V čemer pa se naša država razlikuje od drugih, to je dejstvo, da se drugod poskušajo in uporabljajo vsa sredstva, ki se smatrajo za potrebna in primerna, da bi se gospodarska kriza odstranila ali vsaj omilila in zmanjšala — pri nas pa se ne stori nič, absolutno nič. Merodajni činitelji križemrok mirno gledajo, kako posamezni stanovi, osobito kmetski stan, vedno bolj naglo in globoko lezejo v gospodarski propad. Vsa njihova skrb je osredotočena okoli tega, kako bi se iz te propadajoče mase iztisnili davki za pokritje 12- do 13milijardnega proračuna.

V drugih državah se naloga države in njene vlade drugače pojmuje. Ozrimo se v sosedno Avstrijo.

Kmetski stan v Avstriji leze v dolgevo in prepad. Najširših krogov kmetskega ljudstva se polašča obup. V tem oziru je v Avstriji ravno tako in mogoče še slabše nego pri nas. Boljše pa je v Avstriji radi tega, ker se tamkaj proti širšemu se obupu organizira odpor, in sicer od dveh strani: iz kmetskega ljudstva samega in od strani vlade.

Kmetska organizacija cele države se je po svojih zastopnikih zbrala 13. januarja v Solnogradu, kjer se je vršilo temeljito posvetovanje o sedanjem stanju avstrijskega kmetijstva, o vzrokih propadanja in o sredstvih, s katerimi bi se slabo gospodarsko stanje kmetskega moglo popraviti in dvigniti. V sprejetih resolucijah se zahtevajo vozne ugodnosti in popust voznine za prevoz plemenske živine ter živine za rabo in klavne živine; dosedanje ugodnosti morajo trajati naprej in se razširiti. Zahteva se nadalje, da mora državna oblast strogo paziti zlasti pri uvozu živine iz tujih držav, da se v državo ne zanese in razširi živinska kuga. Kar se davkov tiče, so kmetski zastopniki zahtevali, da se mora dohodninski davek znižati, ker so se tudi kmetski dohodki tako hudo znižali. Z ozirom na uvoz živine so zahtevali, naj se ta uvoz iz drugih držav čim največ omeji ter se naj v to svrhu upeljejo posebni uvozni listki. Z vsem povdankom pa se je naposled zahtevalo, da se mora revidirati carina ter se mora povišati carina na uvoz agrarnih (kmetskih) pridelkov.

S temi predlogi in zahtevami kmetskih zastopnikov iz cele Avstrije je izrazilo svoje popolno soglasje načelstvo krščansko-socialne stranke v Nemški Štajerski na svoji se-

Rokovnjaška koča.

(Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Alojzij Benkovič.)

Nekoč v začetku listopada je grozen gorski vihar, ki je divjal tri dni in dve noči, izruval toliko dreves v Tatrah, da so bila na nekaterih mestih cela pobočja pokrita z izruvanimi smrekami, izmed katerih je samo tu in tam štrlela bukev z zmrzlim rdečim listjem, ki se je bila ohranila na koreninah, tičečih bolj globoko v zemlji. Potem je prišel dež, potem sneg in nazadnje je proti koncu listopada nenadoma preko noči pritisnil hud mraz.

Tisto noč so prišli na frato v globokem lesu pod Košisto dva brata Luščikova iz Bukovine, Jozek in Stašek, Jendrek Košla iz Pardolovke in Hilarij Piton iz Koščelisk. Prihajati so od daleč, s Spiža, in hudo otovorjeni, kajti oropali so bili židovsko štacunico ne le denarja, ampak tudi raznega blaga, platna in sukna, ki ga je bilo kaj lahko prodati židom v Novem trgu. Vrh tega pa je nesel Košla na plečih veliko srno, ki jo je bil po sreči ubil s kamenom; zadel jo je bil naravnost v glavo pri Beli vodi. Ako je že znal tako imenitno lučati kamen, je umel tudi to, da je pohenil, se prijel za palce na nogah in skočil na visok stol. Znal je tako teči, da je psa prijel za rep in z njim tekkel, dokler je hotel. Zdeli so mu priimek Košla Vrtavka ali Gonec. Imenovali so ga pa tudi Jendreka Zgornjega, a se ne ve, ali zato, ker je bil sila visok in ošaben, ali zato, ker je živel malo v nižavah, temveč skoro vedno v gorah. Mogoče pa, da iz obeh vzrokov.

Obraz je imel jasen kot solnce, podolgovat in vedno na smeh, človeka pohabiti pa je bilo njemu toliko, kakor če bi z roko zamahnil. Bil je visok in gibčen kakor jelka. Dve človeški smrti je imel na vesti.

Starejši Jozek in mlajši Stašek, brata Luščikova, sta bila močna fanta širokih pleč, silne rasti, zagorelih obrazov. Nosila sta dolge lase s »kjkemami«, to je s prepletki od sencov do rame, v katere so bile vpletene srebrne bleščice in pentljice. Lase sta imela črne, vedno skrbno z oljem namazane. Imela sta navado, da sta razsvetljevala pot s tem, da sta zažgala kako kočo na koncu mesta ali pa vasi, kjer sta ponoči ropala. Zato so ju imenovali Luščikova Bleskotea.

Četrti, Hilarij ali Filarij, Piton iz Koščelisk, je bil fant srednje rasti s priimkom Previčaj, ker se je znal zvigati in prekucevati na vse mogoče načine. Bil je plavih, kodrastih las, neprekosljiv grabež koštrunov in volov po ravnini in je znal svirati na piščalko, da si je s tem lajšal dolga pota in prenočevanja v puštinjah.

Vodja ali »harnas« te tolpe je bil najstarejši in najsmelejši Jozek Luščik, vzgojen v šoli že pokojnih Jozka in Jaška Novobilskih iz Bjalke, ki je bil rod. slaven po starosti in po svojih lopovstvih. Njih imen se je vedno spominjal s častjo in je večkrat molil, naj bi v miru počivale njih duše.

»Naj jima na onem svetu Bog odpusti tistih sedemindvajset oropanih štacun in tri uboje! Imenitna fanta sta bila pa vendarle!« tako je govoril.

Stošek Luščik je zažgal ogenj na goličavi, kajti mrz je pritiskal tako, da je bilo težko prenašati. Mesec je jasno svetil, Piton je gledal po izruvanem drevju, se popraskal po glavi in rekel:

»Hej, ko bi nam le koča izrastla iz tega! Potem bi se vsaj kje pogreli.«

Stošek Luščik ga je bistro pogledal.

»Veš kaj, Filarij, saj bi lahko izrastla kar hitro. Saj ni treba drugega, kot oklestiti veje, obtesati debela in pa par desak na streho. Prav prilegla bi se taka koča.«

»Saj odtod tudi ni daleč na žago v Poronini«, se je oglasil Košla ter dvignil glavo od srne, ki jo je deval iz kože, in oči so mu zaskrile ob misli, da bi v najhujšem mrazu ne bilo treba posedati v očetovi hiši na Pardolovki.

»Veste kaj, fantje, pasji mrz je to, lotimo se dela!« je rekel Pitonu. »Se vsaj malo pogrejem!«

Jozku Luščiku je bil prav všeč ta nasvet. Se bo vsaj kje lahko prenočevalo in skrilo od Murane prignanu živino, in pa — sam Bog ve, kaj se lahko zgodi — včasih tudi dalje časa presedelo daleč proč od človeških bivališč. Dobro se je spominjal tistih strašnih noči, katere sta bila primorana z Jaškom Novobilskim pred leti prebiti v magorski jami, kajti hajduki so napravili nanju gonjo kakor na volkove. Takrat sta mu zmrznila na levi roki dva prsta, ki si jih je potem odsekal s sekuro.

»Taka sta bila kot lesena; na štor sem jih položil in odsekal«, je pripovedoval.

Pametna se mu je zdela misel, da bi postavili kočo v gozdu, kamor ni mogel prodreti nihče drugi kot oni ali pa kdo njih vrste, morda še volk ali medved.

»Ker je že Bog nasekal les, je res škoda, da bi šel v nič«, je rekel. »Pol dela je opravljeno, ker ni treba sekati. Vsaj ne bo segnilo toliko daru božjega.«

Medtem ko je Košla srno deval iz kože, so drugi trije sekali veje in vrhove izruvanih smrek. Drugi dan sta šla Stašek Luščik in Košla nakupiti desak na poroninski žago in sta jih na skrivnem spravila v gozd, da bi nihče ne zvedel, kam jih peljeta. V gozdu pa jih je bilo treba vleči, ker ni bilo mogoče z vozom naprej.

Nazadnje so imeli zvečer ob skupnem naporu vseh štirih deske na mestu.

Snedli so Košlovo srno, pili imeniten z Ogrskega pri-nešen-brinjevec, po katerem je človek kar belo gledal;

ji v Gradcu dne 17. januarja. Na tej seji se je povdarjalo, da so razmere med kmetiskim ljudstvom posebno radi tega, ker kmet svojih pridelkov ne more prodati za primerne cene, razvijajo nasproti katastrofi in propadu. Da se to propadanje uspešno in trajno prepreči, je poleg drugih manj učinkovitih pripomočkov nujno potrebno sredstvo, da se revidirajo vse trgovske pogodbe in določbe o carinskih postavkih.

Avstrijski državni kancelar dr. Seipel, ki ima pazno oko za vse razmere in vse pojave v državi, je pretekli teden pozval na posvetovanje vse politične stranke, da so izrazile svoje mišljenje o predlogih za omiljenje gospodarske krize med avstrijskim kmetiskim ljudstvom.

V Avstriji je torej počela jaka agitacija, v politični javnosti za zvišanje carine na uvoz poljedelskih produktov. S tem hočejo zmanjšati uvoz živil iz drugih držav ter omogočiti lastnim pridelkom prodajo za primerne cene. Na Vorarlberškem leži sedaj 8000 meterskih centov neprodanega sira. Čemu se uvaža sir od drugod? Avstrijski kmetje imajo obilico lepe plemenske živine, ki je ne morejo prodati, uvaža pa se živina od zunaj zlasti za klanje. V Avstriji se ne pridelava dovolj pšenice, pač pa rži. Zakaj se torej uvaža toliko pšenice in pšenične moke, ko je dober tudi ržen kruh!

Taka in slična vprašanja se sedaj postavljajo in razpravljajo v Avstriji. Ni dvoma, da bo agitacija za revizijo carinskih postavkov pri uvozu agrarnih produktov rasla, ter zavzemala vedno širje kroge. Ko pridejo v razpravo trgovske pogodbe Avstrije z drugimi državami, se bo o teh življenskih zahtevah kmetškega ljudstva moralo voditi računa.

Ta vprašanja pa se ne tičejo samo Avstrije, marveč tudi sosednih držav, zlasti tudi naše države. Naša država je poljedelska država, ki ima velik interes na tem, da ugodno proda svoje žito, svojo živino, svoje vino in druge poljedelske produkte. Čim večja pa je uvozna carina, tem manjša možnost uvoza. Že sedaj je naš izvoz v Avstrijo otežkočen iz raznih razlogov. Ako se v Avstriji zviša uvozna carina na agrarne produkte, nam preti nevarnost, da se bo naš izvoz še bolj zmanjšal. To pa bi pripomagal k temu, da bi sedanja gospodarska kriza med kmetiskim ljudstvom v naši državi narasla ter zavzela še večji obseg.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina se je sešla dne 25. t. m. Poslanci so prišli v Beograd z — izidi volitev v oblastne skupščine. Zato se pred vsem le o tem razpravlja in o moči strank, ki se je zopet pokazala v teh volitvah.

Kaj bo z vlado? Izprememba vlade je gotova stvar, kaj pa tudi ni bilo drugega pričakovati. Tudi izid volitev ma pri tem svoj velik vpliv.

Radikali in radičevci v laseh. Na jugu države se je vro veliko volilno nasilje. Isto so občutili tudi radičevci, posebno v Vojvodini, zato so se radikalski in radičevski ministri na seji hudo spoprijeli. Tudi v posameznih točkah proračuna so radičevci opazili, da radikali tako sestavljajo proračun, da bodo z njim udarili Hrvaško. Spor je trajal ves dan brez pobotanja. Ti dve skupini nista v vladi, da bi pomagali državi, ampak za to, da izkoristita vladino moč a sebe in se zato tako prerivata pri vladinem koritu.

V maju zopet volitve? Gotovo je, da sedanja vlada ne bo mogla obstati. Ako se ne bo mogla sestaviti delovna vlada, kar bi bilo najbolje, bodo v maju državnozbornske volitve.

Naš državni proračun. Finančni odbor pretresuje sedaj predloge posameznih ministrstev za novi proračun. Ti predlogi so prav pristranski, nekateri naravnost krivični. Tako je iz Puceljevega kmetijskega ministrstva prišel predlog, ki zahtaja nove udarce kmetijskim šolam, kmetijskiemu napredku sploh. Beograd noče imeti nobenega smisla a kmetijske zahteve. Zato bodo oblastne skupščine dolžne, da vzamejo to delo z vneto v roke. — V ministruvstvu železnice, kjer je general za ministra, so proračun zmanjšali s tem, da so odpustili eno desetino uradništva in da ne bo toliko zastojnih voženj, kot do sedaj. Zahteve pomanjcev SLS so se deloma sprejele. Posebno se je povdarilo, da so naši železničarji po veliki večini zelo vestni in

marijivi, zato pa tudi dobi država od železnic v Sloveniji vsak mesec precej milijonov čistega. Železničarjem ostanejo vse ugodnosti. — V razpravi proračuna ministrstva prosvete so naši poslanci dosegli, da bo država vzdrževala naše ljubljansko vseučilišče in naše kulturne delavce, tudi veroučitelje, ki morajo zdaj zastoj v šolo hoditi.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italija in Anglija — prijateljici. Ti dve državi je združila sebičnost, da bi po Evropi dobili pod vpliv manj močne države, da bi jih mogle gospodarsko izkoristiti. Angliji gre pred vsem za to, da si prisvoji petrolejske vrelce po vsej Evropi, tudi na Balkanu. Tu pa potrebuje Italije, da ji utira pot. Te dni sta se razgovarjala v Rimu Churchill za Angleško in Mussolini za Italijo, in sta izjavila, da sta se pogovarjala o italijanskih delavcih. Pogovor pa je bil gotovo tudi o čem drugem in nam bodo prihodnji dnevi zopet prinesli kak nov korak obeh velesil na Balkanu.

Predao začnemo delati novo cesto . . .

Ta nesrečna graba! Kadar je Bog za cestarja, tedaj se še pride skozi, n. pr. po zimi, ko se utere salinjak, ali ob lepem solnčnem času, ko prežene vročina z nje vse dolge in široke mlake. Gorje pa vozniku, ki se poda ob deževnem vremenu na cesto, ki se vleče po naši grabi proti belci, trdi, državni cesti . . .

Pešec rabi po tej grabi dve uri. Na desni in levi ne vidi drugega, kakor visoke smrekove gozdove, ki so v bližini velike ceste že posekani, a na njihovem mestu poganjajo male smrečice, posajene v ravne vrste. Visoke smreke sosednjih vrhov gledajo zaničljivo na te pritlikovec.

V samotnem kraju ob tej cesti, tam, kjer se odcepi od glavne grabe stranski potok, stojijo krčma pri »Zelenem lovcu.« Pravkar si je naročil voznik četrt vina, da si nekoliko ugadi zahripano grlo, ker je bilo treba napeti vse moči glasu in rok, da je utelk mnogobrojnim prepadom in luknjam hribovskega kolovoza. V srcu je že zahrepenel po veliki, lepi cesti, ki se vije proti mestu. Tam mu ni treba peš stopati pri vozu, tam se lahko vsede na voz. Zares, veliki stroški so, preden bo zvozil 300 kubičnih metrov lesa po tej cesti. Smeh bi bil, če bi šla tod trda, široka cesta. Do 100 kron več bi dobil kmet za les že na deblu, samo ta kmet, ki mi je prodal 300 kubičnih metrov, bi dobil 30.000 kron več . . . in kje so drugi! Podbragar bi lahko dal vsake 500 kubičnih metrov, Zalogar 200, Vrsnik 400, Smrečnik več kot 2000, Jelnikar do 1000 in še več velikih planincev, ki vsi vozijo po tej grabi, ako bi imeli trdo, široko cesto, tekom let bi ostali milijoni v njihovih žepih. In voznik se je zamislil v pretekle trude in težave, ki jih je že sam imel in videl na tej izmučeni cesti. Koliko koles se je že potrkalo tod! Koliko živine omagalo pod preveliko težo! Vsa škoda, ki jo je imel kmet vsled slabe ceste, sega v tisoče in tisoče.

No, Miha, kaj pa tako kimaš z glavo in grbančič svoje čelo? Ali že premišljuješ o smrti? Boga zahvali, smrtne nevarnosti si že rešen! Od krčme do glavne ceste ni več tako grda graba.

Ja, dragi sosed, mu odvrne voznik, ti se lahko smejiš, ti si še menda prav srečen, ker imamo po tej grabi tako slabo cesto. Tvoja krčma stoji ravno na tistem mestu, kjer že vsak voznik omaga in je skoro prisiljen stopiti k tebi po pomoč. Vse drugače bi pa še bilo, če bi šla tu mimo lepa, široka, trda okrajna cesta. Tvoja obrt bi se vse drugače dvignila, moj dragi prijateljček! Voznik bi na lepi cesti več zaslužil in v tvoji krčmi več zaslužil, kmet bi se ne ogibal tvojega smrekovega vršička, ker bi mu ti lahko prav dobrega burgundca ponudil po isti ceni, kakor zdaj prodajaš svojega brajdočca. Ob lepih poletnih dnevih bi se v tvoj senčni gaj pripeljalo jare gospode v kočijah, avtomobilih, na moplih, kolesih, in marsikak dinar bi našel varno zavetje v tvoji blagajni, ki ima zdaj, kakor se mi zdi, precej nevarno bolezen.

Zares, če je vse drugo laž, to je pa resnica, kar si povedal o moji kasi. Že dolgo se bojuje s smrtjo, ker ji nesrečna jetika izmoghava vso življensko moč. In mene samega boli srce, ko gledam ta grozni dvoboj med življenjem in smrtjo, uboga moja kasa, kmalu boš hin, če že nisi!

Vidiš, sosed, edina tvoja rešitev je lepa okrajna cesta. Tedaj že, ko jo bodo delali, se bo zboljšalo zdravje tvoje

kase, in ko bo cesta postavljena, bo zdravo tvoje srce in trdna bo tvoja duša!

Dragi Miha, ali si že mogoče kaj slišal, da bi se delala po tej grabi okrajna cesta?

Sumljivo se mi je zdelo, ko sta pred kakimi osmimi tedni naš župan in njegov tajnik z dolgo vrstico merila cesto — drugi dan so govorili ljudje o nekem posvetovanju — dolgi glavni cesti — in zelo se je govorilo, da hočejo spreminiti našo blatno cesto v lepo, trdo! Ali veš ti kaj natančnejšega? Vedno si med ljudmi, prideš v mesto, govoriš s bogatimi lesnimi trgovci, ki se gotovo za stvar zanimajo.

Na tistem zborovanju sem bil sam. Gospodje so sedeli pri veliki mizi, jaz pa v kotu pri peči, govorili so, da ne vsak način hočejo po naši grabi narediti lepo cesto, če ne v enem letu, pa v nekaj letih, in za to delo bodo občine morale pomagati eno tretjino. Veš, okrajni zastop bi dal dve tretjini, občine, ki ležijo ob tej grabi, pa eno tretjino.

Miha — cesta je že šla po vodil Oh jaz, nesrečni človek, zakaj stoji moja krčma v tej grabi! Ti ne poznaš naših kmetov! Že večkrat sem se pogovarjal z njimi, kako lepo bi bilo, če bi imeli okrajno cesto. Jelnikar je rekel: Če hoče okraj imeti cesto, naj si jo postavi! Svoje pekliške bom že spravil v mesto po stari cesti. Vrsnik je pristavil: So že prej vozili po njej, še bodo zdaj! Zalogar se je pa razgibal in govoril, kako pogubna bi nam bila nova cesta:

Ali ne vidite, kako se zgodijo skoro vsak dan nesreč na glavnih cestah! Še ni dolgo, ko je povozil avto nekega šolarja sosedne fare — le spustimo to divjanje v našo tiho grabo! Zdalj smo še imeli mir pred tem posvetnim vrvenjem, vsakokrat sem Boga hvalil, ko sem jo zavil proč od glavne ceste v našo mirno, tiho grabo! Kaj, če je blatna, pa je varna! Ni se ti treba bati, da bi se ti splašila živina in če ti tudi zdrsneta vola po bregu, ne moreta daleč leteti, ker noče voz iz globokega blata za njima. Samo enkrat se je v tej grabi zgodila nesreča, pa tega ni bila kriva cesta, ampak neprevidnost ljudi. Premislite, po naši cesti bi se vozili avtomobili! Koliko otrok bi povozili, koliko ovc, perutnine, telet, in nikdar bi človek ne bil varen življenja. Stokrat boljše je blatna, mirna in tiha cesta, kakor pa lepa, široka in trda, mestna ulica s svojimi nevarnostmi. Dragi sosedje! Fina mestna obleka je za mestno gospodo. Le postavi takega lepega mestnega gospodeka s sekuro v naš hribovski les. V enem dnevu ga ne boš več spoznal! Lepi šimš čevljički bodo lajali, nove hlače bodo volle! Ravno taka je s cestami! V mestu naj imajo svoje lepe, gladke ceste, za nas Gorjance pa veljajo robate, blatne, kakor so veljale že doslej . . .

Iz vsega tega, dragi Miha, lahko spoznaš, da je okrajna cesta še daleč, daleč od nas! Naši ljudje se bojijo svetnega vrvenja, se bojijo večjih davkov, se bojijo stroškov za novo cesto, štejejo samo tiste dinarje, ki bi jih morali za cesto dati, ne vidijo pa koristi, ki bi jo imeli od lepe ceste. Nevarnosti in stroške lepe ceste gledajo skozi povečalno steklo, koristi pa skozi narobe obrnjen dalnogled, ki kaže vsako reč tisočkrat manjšo kakor je v resnici. Nimajo do ceste, do lepe prometne zveze s svetom nobene ljubezni, ker jo pustijo blatno, polno jam in luž, ji ne napravijo ob robu jarkov, temveč vozijo naprej in naprej brez smisla, brez obzira. Malokdo ima veselje do popraviljanja in tako propadamo vedno bolj in bolj, namesto da bi se vsa okolica dvignila in glasno zaklicala: Na noge, kdor more, pojdimo v grabo, v našo blatno, zapuščeno, pojdimo z lopatami, krampi, motikami ter popravimo svojo edino cesto, ki nas veže s svetom!

Denar, ki ga žrtvujemo za dobro cesto, je najboljši naložen kapital, ki nam takoj začne nositi obilne obresti! Kmet bo lažje več prodal v mesto, naši gozdovi bodo za 30 odstotkov več vredni, naša živina se ne bo do smrti ubijala po temnih blatnih kotanjah. Če bo prišla nagloma bolezen ali nesreča, bo prihitel zdravnik iz mesta v najkrajšem času! Če bo ogenj ogrožal naše domove, bo pomoč avtohrbinske brigadne prihitela po lepi cesti tudi v naše hribe. Veš, dragi Miha, vsakemu človeku morava venomer trobiti na ušesa, da je le nova cesta edina rešitev za našega kmeta in delavca in čimprej jo dobimo, tem prej bomo na konju.

Tu je moja roka! Naveličal sem se že blatne grabe! Vse moči svojega jezika in svoje slabe pameti hočem porabiti za ta prelepi načrt: po naši grabi se mora postaviti okrajna cesta!

melj so žreblje, kladiva, sekire, vse, česar je bilo treba. Čelo jih je bilo upehalo, a so bili kljub temu prav dobre volje. Piton je že na piščalko igral in Stašek Luščik se je pripravil na ples, ko se je Jozek zresnil in rekel:

»Ej, fantje, nekaj smo pozabili. Žage nimamo. Kako bomo pa žagali les ali deske?«

Ker pa se jim ni ljubilo žage kupiti, kajti izdali so bili mnogo denarja, in bi v kaki vasi v okolici izposojen denar obrnil pozornost nanje, sta se Košla Vrtavka in Stašek Luščik podala na pot, v Ponorini ukradla dve žagi in se nila z njima pred dnevom. Nato je Jozek Luščik blagoslovil esto, na katerem je imela stati kočja, napravil križ na nju in obračajoč oči proti nebu izpregovoril:

»Vsegamogočni Bog, ki si edin v Sveti Trojici, prejeti Jezus, vse izveličane duše, Mati božja in vsi svetniki in angeli božji, pomagajte nam, da bi se nam delo posrečilo, da bi ne bilo nesreče pri tem, da bi bila ta kočja povzročila ljudem v slavo in korist, da bi bil z njo blagoslovljen, da bi tu ne zbolel nihče izmed nas, da bi tu ne bilo bene izdaje, da bi tu ne poginilo nobeno živinče, naj bo konj, krava, ovca, molzna krava ali kaj drugega, naj že bo žaba, iz vasi ali kje drugod ukradeno, ampak da bi bilo vse lepo zdravo, da bi imeli dosti denarja in da bi hvalili Tvoje božje ime, Oče večni! Tak pomagaj nam, Bog in v Sveti Trojici, in Ti, presveti Jezus, v imenu Očeta Sina in svetega Duha! Amen.«

Kmalu potem je bila kočja na goščavi pod Košisto rajena. Ljudje so jo imenovali rokovnjaško kočjo.

Bog je bil naklonjen nje staviteljem: bili so zdravi, imeli so denar, a nazadnje, in ne dolgo potem, jih je zadelo.

Jozek Luščik, vodja te tolpe in glavni stavbenik, ker znal najboljšo graditi, je v Liptovskem Mikulašu obvisel

za rebro na kaveljnu, da je izdihnil dušo, in tam leži. Stašek, njegov mlajši brat, je umrl za pljučnim vnetjem; napil se je vode, upehan od bega pred obmejno carinsko stražo, ko se je plazil s tabakom proti hališki meji. Umrl je v vasi. Piton se je odtrgal od zamreženega okna višnickega gradu, odkoder je hotel zbežati, padel je z velike višine in si pri tej priči razbil črepinjo. Pokopan je na višnickem pokopališču. Vrtavka, ali Zgornji Košla, je zadnji zapustil ta svet. V Starolesni dolini pri doljnjih jezercih ga je zadela krogla spiškega lovca na lovu na divje koze. Tam leži.

Pokopal ga je sneg in orli so raznesli njegovo truplo.

Tako so končali ti štirje graditelji rokovnjaške kočje. A kočja je videla potem še marsikaj.

V njej je slavno in tako tragično končala vesela Zoška Mocarna iz Koščelisk. Bila je iz rodu vsled svoje moči slavni Mocarni, ki so bržkone od te lastnosti imeli svoje ime. Ta Zoška je metala ob tla najmočnejše fante, drevesa je podirala v gozdu in ko je bila stara trideset let, se je pridružila razbojniški tolpi Franka Topora Hucinjskega iz Hrubega ter postala strah zatatrskih posestev. Nikdar ni poznala zaljubljenih objemov, ker se je vsak bal družiti se z njo. Ko pa se je pričelo splošno govoriti o njej, da je obogatela od ropar, kajti si je od ropar vzela, kolikor je hotela, in se nihče ni upal prepirati se z njo, takrat se je pričel za njeno roko pozanjanati siromašni, a lakomni Kuba Piston. Jaškov iz Molkovek v Koščeliskah.

Ljudje so mu odsvetovali in ona je sama rekla: »Kuba, odnehaj, premo te je v hlačah«, a on, bogastva lakomen, se ni zmenil za svarila. Ker se Zoška ni hotela preveč kazati v hoholovski cerkvi, kajti je bila tam v vasi premožnemu in na mnoge strani sorodnemu gospodarju Mihalju Tilku pred kratkim ukradla par konj — ji je pri-

šlo na misel, da bi si mogla napraviti poroko v rokovnjaški koči.

Ves sprevod je šel torej na konjih od gozda v goščo s petjem in godbo. Na otovorjenih konjih so nesli sodčke vina in piva in ves pragozd je odmeval hrupa, kateremu je od daleč odgovarjalo tuljenje vznemirjenih volkov. Zoška je potrošila za svatbo cel kotliček tolarjev. Grmele so pištole in puške, zažgali so ogenj, iz katerega je švigal plamen celo čez vrhove smrek in se zlival v žarenje kakor požar. Kubi pa so se proti jutru zlomila tri spodnja rebra, eno na desni in dve na levi strani in je tretji dan umrl v koči, ker ga zaradi boleznin in ovinkov ni bilo mogoče prepeljati domov v Kobilce na Molkovki.

Pokopali so ga v gozdu in mu postavili križ. Dolgo je šel med ljudmi pregovor: »Naredi, kakor Pitonov Kuba s Zoško Mocarno!«

Ona pa je hudo žalovala za njim in je rekla, da ni prav nič krivo, da je kar se da previdno hotela ravnati z njim in da jo je pograbilo samo kar mimogrede, na, zdaj pa imaš . . .

Tam sta se v rokovnjaški koči skrila pred ljudskim kričanjem in kletvijo nesrečna brat in sestra. Jaš in Terezija Slodčikovi iz Zubsuhaga, ona stara sedemnajst, on pa dvajset let, ki sta se proti božji postavi in ljudski sodbi zaljubila in morala zbežati iz rodne vasi in z očetovega doma. Tam sta neboljjenega otročička, ki je umrl od mraza in gladu, od katerega sta sama umirala, zakopala pod staro smreko in Jaš, ki je hodil v šolo v Novem trgu, je olupil skorjo z drevesa in v drevo urezal ta-le napis:

Tukaj počiva malo nekrščeno dete. Umrlo je od mraza in ker je materi manjkalo mleka v prsih. Ne kaznuj ga, Bog, s peklom, saj ni nič krivo. Amen

(Dalje prihodnjic.)